

ISSN 0125-7447

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL
SURVEILLANCE REPORT

VOLUME 17 NUMBER 39

OCTOBER 3, 1986

การระบาดของโรคตับอักเสบ เอ 461

ในอำเภอเลิงนกทา ยโสธร

สถานการณ์โรค 464

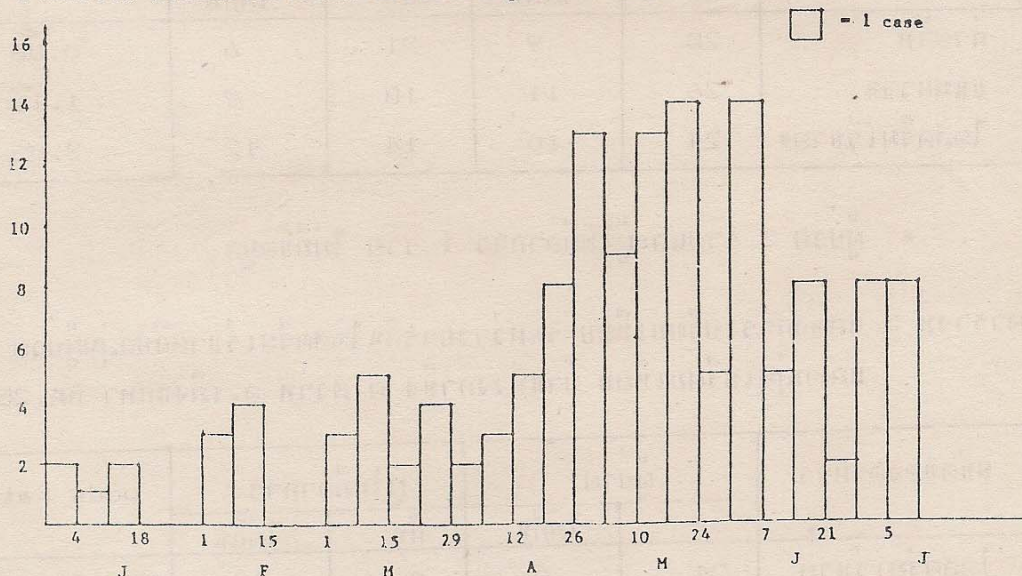
รายงานการค้นหาลูกป่วยมาลาเรีย 469

ถึง มิถุนายน 2529 469

การสอบสวนโรค

การระบาดของโรคตับอักเสบ เอ ใน อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร

ในระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน 2529 ได้มีการระบาดของโรคตับอักเสบ เอ ในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีรายงานผู้ป่วยทั้งสิ้น 103 ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่กระจายอยู่ใน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวาท ตำบลสามแยก ตำบลคำเตย และ ตำบลส้มผ่อ พบว่าเชื้อที่เป็นสาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสตับอักเสบชนิด เอ อำเภอเลิงนกทา เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานี สถานที่ราชการและศูนย์กลางของอำเภอดังอยู่บริเวณ ตำบลสามแยก และตำบลสวาท มีระบบประปาจากการประปาส่วนภูมิภาค 1 แห่ง

รูปที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคตับอักเสบตามสัปดาห์ที่เริ่มป่วย อ.เลิงนกทา

จ.ยโสธร มค -- กค 2529

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและอัตราป่วยในเกณฑ์เรียน รร. ช่างแม่พญา ต. คำเคย
อ. เล็งนกทา กค. 2529

ชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนป่วย (คน)	อัตราป่วย (%)
ป. 6	63	17	26.9
ป. 5	52	15	28.8
ป. 4	41	6	14.6
ป. 3	51	5	9.8
ป. 2	55	9	16.4
ป. 1	76	6	7.9
รวม	338	58	17.1

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างอาหารชนิดต่างๆ กับกลุ่มผู้ป่วย
และกลุ่มเปรียบเทียบ รร. ช่างแม่พญา ต. คำเคย อ. เล็งนกทา
กค. 2529

ชนิดของอาหาร	ผู้ป่วย		ผู้ไม่มีอาการ		odds ratio
	กิน	ไม่กิน	กิน	ไม่กิน	
กล้วยดิบ	28	9	21	6	0.88
ขนมหวาน	26	11	18	9	1.18
ไอศกรีมเรขาย*	24	10	14	12	2.05

* ผู้ป่วย 3 รายและผู้ไม่มีอาการ 1 ราย ไม่ให้ข้อมูล

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบ ระหว่างการกินไอศกรีมเรขายกับกลุ่มผู้ป่วย
และกลุ่มเปรียบเทียบ ขามวงกาซัง ต. สวาท อ. เล็งนกทา กค. 2529

ชนิดของอาหาร	ผู้ป่วย		ผู้ไม่มีอาการ		odds ratio
	กิน	ไม่กิน	กิน	ไม่กิน	
ไอศกรีมเรขาย	24	2	26	16	7.38

chi square = 6.14 , $p < 0.05$, 95 % RR_{MH} = 1.768, 30.845

ได้ดำเนินการสอบสวนโรคโดยรวบรวมข้อมูลจากรายงานผู้ป่วย พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 5 - 19 ปี (66 %) จำนวนผู้ป่วยสูงสุดอยู่ในช่วงเดือน พฤษภาคม (รูปที่ 1) ได้ทำการสำรวจตามหมู่บ้านที่มีอัตราป่วยสูง พบว่าปัจจัยร่วมในแต่ละหมู่บ้านที่อาจเป็นสาเหตุของการระบาด ได้แก่ อาหารที่ผลิตขึ้นในอำเภอและมีการจำหน่ายออกไปตามหมู่บ้าน อาหารเหล่านี้ได้แก่ ก๋วยจั๊บน้ำเย็น (ห่อเป็นถุงขาย) ขนมหวาน และ ไอศกรีมเร่ขายจากรถมอเตอร์ไซด์ ได้ออกแบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยร่วมเหล่านี้ในกลุ่มผู้ป่วยและผู้ไม่มีอาการในโรงเรียนระดับประถมแห่งหนึ่ง โดยตั้งคำถามจำกัดความของผู้ป่วยคือ ผู้ที่มีอาการตัวเหลือง หรือ ตาเหลืองโดยอาจมีอาการอื่น ๆ ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น ปัสสาวะสีเหลืองเข้ม ไข้ อาเจียน ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ถ่ายอุจจาระสีซีด ตั้งแต่เมษายน 2529 พบว่าอัตราป่วยของเด็กนักเรียนเท่ากับ 17.1 % (ตารางที่ 1) และอาหารที่มี odds ratio สูงกว่าอาหารอื่น ๆ คือ ไอศกรีมเร่ขายจากรถมอเตอร์ไซด์ แต่เนื่องจากจำนวนตัวอย่างน้อยจึงไม่สามารถหาความสำคัญทางสถิติได้ (ตารางที่ 2) ได้ทำการสอบสวนต่อโดยการออกแบบสอบถาม หาความสัมพันธ์ระหว่างการกินไอศกรีมจากรถเร่ขายมอเตอร์ไซด์ ระหว่างกลุ่มผู้ป่วยและกลุ่มผู้ไม่มีอาการอีกครั้งในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในตำบลสวาท พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$ ตารางที่ 3)

คณะผู้สอบสวนได้ออกไปตรวจดูโรงงานผลิตไอศกรีมในท้องถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลสามแยก พบว่าโรงงานแห่งนี้เพิ่งมาเปิดดำเนินการในเดือนมีนาคม 2529 มีผู้ประกอบการผลิต 4 คน ทั้งหมดเป็นครอบครัวเดียวกันและย้ายภูมิลำเนามาจากจังหวัดพิษณุโลก ไม่มีผู้ใดมีอาการเจ็บป่วยในช่วง 1 - 2 ปี ที่ผ่านมา ได้เจาะเลือดผู้ประกอบการ 2 คน ส่งตรวจหา IgM anti HAV, HBs Ag, Anti HBc Ag ให้ผลลบ ได้เก็บน้ำจากตุ่มน้ำที่ผลิตไอศกรีมส่งตรวจพบว่าการปนเปื้อนของเชื้อในอุจจาระ (Coliformbacteria 120 MPN/100 ml, Fecal coliformbacteria 14 MPN/100 ml) แต่เนื่องจากในช่วงที่ดำเนินการสอบสวนทางโรงงานมิได้ผลิตไอศกรีม เพราะเป็นได้อย่างไรก็ตามในขั้นต้นนี้ได้นะนำให้ทางโรงงานปรับปรุงวิธีการผลิตให้ถูกสุขลักษณะมากขึ้น

ในแง่ของการควบคุมป้องกัน ได้นะนำให้เจ้าหน้าที่พยายามกวาดขันและสอดส่องโรงงานทำไอศกรีม โรงงานทำน้ำแข็ง หรือผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปอื่น ๆ ที่ผลิตและจำหน่ายในท้องถิ่นให้ผลิตด้วยวิธีที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ ประสานงานและร่วมมือกับการประปาในการสอดส่องดูแลเกี่ยวกับปัญหาท่อประปาที่อาจแตกหรือรั่ว เพื่อป้องกันมิให้มีการปนเปื้อนของเชื้อในน้ำประปา การให้รู้สึกรู้สึกแก่ประชาชนเรื่องโรคตับอักเสบ วิธีการแพร่กระจายของเชื้อ และวิธีการรักษาตัวเองที่ถูกต้องเพื่อป้องกันมิให้มีการแพร่ของเชื้อ นอกจากนี้ควรณรงค์ปรับปรุงภาวะสุขาภิบาลในหมู่บ้าน ในเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้และห้องส้วมเพื่อป้องกันมิให้มีการแพร่กระจายเชื้อต่อไป

ผู้รายงาน โครงการฝึกอบรมในสาขาวิชาระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

โรงพยาบาลเลืงนกทา เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร